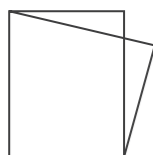

Det farlige spørgsmål:

Identitetsudfordringer for nye studerende ved en ung professionsuddannelse

Mads Kryger Frandsen, cand.scient.pol., adjunkt ved VIA University College
Trine Kokholm, cand.scient.soc., lektor ved VIA University College
Kaare Aagaard, cand.scient.pol. og ph.d., forskningsleder ved Forskningscenter for uddannelseskvalitet, professionspolicy og praksis, VIA University College

Denne artikel beskæftiger sig med professionsforståelser ved studiestart og udforsker spændingsfelter knyttet til opfattelser af såvel kollektiv professionsidentitet som individuelle professionelle identiteter. Artiklen bygger på data fra studiestartsprøver og fokusgruppeinterviews med nye studerende på administrationsbacheloruddannelsen og sætter fokus på oplevede fordele og ulemper ved at starte på en uddannelse med kort historik, lav synlighed og stor fleksibilitet i forhold til efterfølgende karriereveje. Baseret på Kåre Heggens teoretiske begrebsapparat fremhæver analysen særligt distinktionen mellem det interne og det eksterne blik på uddannelse og profession som afgørende for forståelsen af de studerendes

udsagn. En hovedpointe er, at de studerende generelt anser fleksibilitet i forhold til fremtidige karriereveje som en styrke, men at de til gengæld savner den eksterne anerkendelse, der knytter sig til mere etablerede professioner. Artiklen viser hermed, hvordan mange nye studerende på den ene side har behov for legitimiteten forbundet med tydelige professionsbilleder, men på den anden side nødt vil bindes af selv samme. Der peges således på en central, men også vanskelig udfordring, der har relevans på tværs af professionsuddannelser: Hvordan balanceres ønsket om skabelsen af en stærk kollektiv identitet med hensyn til individualisering og fleksibilitet?

Det farlige spørgsmål: Identitetsudfordringer for nye studerende ved en ung professionsuddannelse

Artiklen viser hermed, hvordan mange nye studerende på den ene side **har behov for legitimiteten forbundet med tydelige professionsbilleder**, men på den anden side nødt vil bindes af selv samme.

Det farlige spørgsmål

Det er august 2022, og VIAs Campus C er stadig i sommerferiedvale. I et lokale på 6. sal forbereder tutorerne på Administrationsbacheloruddannelsen modtagelsen af et nyt kuld studerende. Dagen afholdes som en workshop, hvor der gives praktiske informationer og sættes fokus på rollen som tutor og brobygger. Lidt henne i programmet inviterer underviseren til fælles brainstorm over spørgsmål, som kan stilles omkring bordene de første par dage. "Hvilke fritidsinteresser har I?" foreslår en erfaren tutor. Han supplerer med, at mange af de nye studerende er tilflyttere til Aarhus, og at svarene kan lede til snak om muligheder for nye fælles-

skaber. Amalie, der er tutorkoordinatør, støtter forslaget og tilføjer, at der også er idrætsfællesskaber i VIA, som de studerende kan blive en del af. Hun siger herefter: "Der er dog ét spørgsmål, man ikke skal stille. Vi skal ikke spørge dem, hvorfor de har søgt ind på uddannelsen. Så opstår der en mærkelig stemning". Interesserede blikke udveksles i lokalet. "Hvad svarer de?" spørger en af de nye. "Mange svarer, 'at de ikke ved det', andre 'at det var her, der var en ledig plads'. Det tager helt luften ud af rummet", svarer hun. Mahad, den mest erfarne tutor i rummet, bakker op. "Det er bare et farligt spørgsmål!"

Baggrund og forskningsspørgsmål
Administrationsbacheloruddannelsen blev i 2008 etableret på forventningen om, at fremtidens administrative medarbejdere skal kunne mere end traditionelt kontoruddannede som følge af den offentlige administrations stigende kompleksitet samt ud fra den vurdering, at DJØF'ere af lønmæssige årsager ikke kan overtage alle nye opgaver (HK Kommunal, KL & Teknologisk Institut, 2015). I dag, godt 15 år senere, er uddannelsen dog stadig relativt ukendt i den brede offentlighed, men samtidig også velkonsolideret på en række punkter: Det er en selvstændig, teoretisk baseret uddannelse med optag på fem professionshøjskoler; der er oprettet praktiknetværk;

Hvordan kan et tilsyneladende naturligt spørgsmål blive så farligt, at det i stedet for at skabe gejst og sammenhængskraft skaber tvivl og afstand?

der er institutionaliseret inddragelse af aftagere i uddannelsens strategiske udvikling; og der er etableret en 'Administrationsbachelorers Landsforening'. Alle disse faktorer understøtter opfattelsen af Administrationsbachelor-erhvervet som en fremvoksende, selvstændig (semi)profession, men billedet er samtidig udfordret af, at der ikke kan tales om et egentligt opgavemonopol, da uddannelsen primært 'udfylder et hul' mellem allerede eksisterende faggrupper. Disse forhold gør det også i dag vanskeligt at optegne en klar opgavemæssig profil og udfordrer skabelsen af en selvstændig og tydelig professionsidentitet.

Denne problemstilling har helt fra begyndelsen dannet afsæt for en "jagt" på en fælles og tydelig professionsidentitet for Administrationsbacheloruddannelsen. På uddannelsen er der således brugt ressourcer på at tydeliggøre uddannelsens indhold, karakter og efterføl-

gende jobmuligheder baseret på den opfattelse, at opbygningen af en stærk professionsidentitet, udover at styrke de studerendes arbejdsmarkedsværdi, kan medvirke til at øge rekruttering og trivsel samt mindske frafald (Rehr 2016; HK/ABL 2022). Arbejdet foregår blandt andet i undervisningsrummet, hvor der på 1. semester analyseres stillingsopslag, udformes professionsløfte og stiftes forskellige jobtyper. Herudover er der karrierelæringsaktiviteter med fokus på de nye studerendes professionsdannelse og mestringsoplevelse. Dette bygger blandt andet på sociologen Aaron Antonovsky, der fremhæver evnen til at kunne finde mening og sammenhæng som et centralt element for, at vi som mennesker kan trives og mestre vores eget liv. Her er tre komponenter betydningsfulde: meningsfuldhed, begribelighed og håndterbarhed. Rationalet er her, at det også på uddannelsesfeltet, hvor

studerende vover sig ud på gyngende grund, vil være betydningsfuldt, at oplevelsen af sammenhæng understøttes (Antonovsky 2000).

På den ene side må dette utydelige udgangspunkt for uddannelsen og professionen formodes at bidrage til at forklare den usikkerhed, der udtrykkes som svar på indledningens 'farlige spørgsmål'. På den anden side fremstår det dog stadig overraskende, at man helt skal undlade at spørge nye studerende, hvorfor de har valgt deres uddannelse. Hvordan kan et tilsyneladende naturligt spørgsmål blive så farligt, at det i stedet for at skabe gejst og sammenhængskraft skaber tvivl og afstand? Denne undren blev afsættet til en analyse af nye studerendes professionsforståelser og identitetsovervejelser med sigte på at forstå kompleksiteten bag uddannelsesvalget og reaktionerne på det første møde med deres fremtidige profession. Disse

problemstillinger udfoldes i artiklen med udgangspunkt i følgende spørgsmål:

Hvilke typer af identitetsovervejelser kan der for studerende ved en ung professionsuddannelse observeres ved studiestart, og hvordan kommer de til udtryk? Hvad er forholdet mellem 'jeg' og 'vi' i professionen samt mellem 'os' og 'dem', og hvad opfattes som henholdsvis positivt og negativt ved uddannelsesvalget?

Disse problemstillinger er ikke blot relevante for Administrationsbacheloruddannelsen, men også for mange andre professionsuddannelser, som på den ene side skal gøre studerende til medlemmer af en fælles profession og på den anden side efterlade fleksibilitet og oplevelsen af, at mange mulige karriereveje holdes åbne. Dog må problemstillingerne formodes at tage sig forskelligt ud, alt efter om der, som i Administrationsbacheloruddannelsens tilfælde, er tale om en bred generalistuddannelse, eller om der er tale om mere snævre og specialiserede uddannelser.

Professionsidentitet og professionel identitet ved studiestart

Professionsforskningen har traditionelt haft stærkt fokus på den rolle, uddannelse og praksis spiller for identitetsdannelse (se eksempelvis Parsons 1978; Freidson 2001; Wenger 1998; Wackerhausen 2004). Samtidig er det dog væsentligt at bemærke, at centrale teoretiske begreber ofte er uklart definerede, anvendes i forskellige betydninger i litteraturen, og at der er forskellige bud på, hvilken betydning identitetsbegreberne overhovedet har for uddannelser og profession (se blandt andre Heggen & Terum 2017, s. 21). Det gælder i den sammen-

hæng også, at der stadig er begrænset viden om, i hvilket omfang der kan tales om professionsidentifikation allerede ved studiestart. Et udgangspunkt er dog, at nye studerende aldrig møder et studie og en profession som ubeskrevne blade, men tværtimod altid bærer de erfaringer, de allerede har gjort sig gennem livet, med ind i mødet (Heggen 2008, s. 324; Heggen & Terum 2017, s. 23). Dermed udviser mange studerende allerede qua deres uddannelsesvalg en gryende identifikation med professionen (Terum & Heggen 2015, s. 840-841; Heggen & Terum 2017, s. 26). I denne sammenhæng anvendes også begrebet "pre-professional identity" som betegnelse for den udvikling af professionel identitet, som studerende tilegner sig gennem uddannelsers eksplicitte betoning af dette (Jackson 2016). Jackson tilskriver dette arbejde afgørende betydning for de studerendes forberedelse til professionen og den videre dannelse og forståelse af professionsidentitet. Det gælder her, at der er fundet tegn på tidlig identifikation ved traditionelle professioner som eksempelvis pædagoger, lærere og sygeplejersker, fordi de fremstår synlige gennem børn og unges opvækst (Heggen 2008, s. 321-322), men hvordan dette ser ud for mindre etablerede og mindre synlige professionsuddannelser, ved vi endnu ikke meget om.

I undersøgelsen af netop dette kan der med fordel tages fat på Heggens teoriapparat, der skelner mellem henholdsvis professionsidentitet som et kollektivt fænomen og professionel identitet som et individuelt (Heggen 2008). Professioner og faglige organisationer bidrager ifølge Heggen til at skabe en kollektiv gruppeidentitet med fælles forestillinger, strategier, mål og holdninger til, hvad en

given profession kan og skal (Heggen 2008, s. 323). I nogle professioner kan den kollektive identitet være stærk, i andre mere variabel, uforpligtende og endda tilfældig (Heggen 2008, s. 324). Heggen skelner yderligere mellem på den ene side en fælles gruppeidentitet som resultat af kollektiv *intern* definition, og på den anden side en 'kategori' som resultatet af en kollektiv *ekstern* definition. Det første kan forstås som et 'vi', som vi ser os selv inden for professionen. Dette 'vi' defineres blandt andet i opposition til andre erhvervsgrupper – 'dem'. Denne interne forståelse udspringer af et kollektivt, fagligt fællesskab, som studerende vil søge at blive en del af. Det andet perspektiv betoner derimod et 'os', som andre ser os udefra: Det vil sige et eksternt blik på profession og uddannelse. En profession vil her typisk over for brugere, arbejdsgivere, potentielle nye medlemmer, offentligheden m.fl. søge at udvikle og værne om et professionsbillede, som fører til værdsættelse og legitimitet (Heggen 2008, s. 323). Under dette kollektive niveau finder vi den professionelle identitet, der repræsenterer en individuel forståelse af individet som professionsudøver: Det vil sige forståelsen af en selv som medlem eller kommende medlem af en profession (Heggen 2008, s. 323). Dannelsen af professionel identitet forstås her som en dynamisk proces, der ikke blot relaterer sig til spørgsmålet om 'hvem er jeg', men også til forestillinger om 'hvem vil jeg gerne blive til' (Heggen & Terum 2017, s. 22). Udviklingen af professionel identitet knytter sig dog ikke udelukkende til uddannelse og profession, men væver sig også sammen med den sideløbende personlige identitetsdannelse. Ifølge Heggen vil den kollektive professionsidentitet have større eller mindre

indflydelse på udviklingen af individuelle professionelle identiteter. Hos nogle vil de kunne være sammenfaldende, hos andre i konflikt (Heggen 2008, s. 325).

Metode og data

Artiklen udspringer af et længerevarende forskningsprojekt, der følger årgang 2021 på Administrationsbacheloruddannelsen i Aarhus fra studiestart til og med indtrædelse på arbejdsmarkedet. Projektet sigter mod at skabe viden om administrationsbachelorstuderendes vej ind i professionen og undersøger herunder, hvordan deres professionsidentitet udvikler sig over tid i mødet med forskellige undervisnings- og praktikelementer. Dog er der i denne artikel udelukkende fokus på projektets første empiriske nedslagspunkt, studiestarten, der dels repræsenterer et relevant studieobjekt i sig selv, og dels vil fungere som 'baseline' for analyserne af de kommende empiriske nedslag. Såvel denne indledende analyse som projektets resultater som helhed vil være relevante for både uddannelsens egen strategiske udvikling og for andre professionsuddannelser med lignende udfordringer.

Den empiriske analyse baserer sig på fokusgruppinterviews samt skriftlige studiestartsprøver. Ca. en måned efter studiestart blev der gennemført i alt fem fokusgruppinterviews med tre til fem deltagere i hver. Denne første runde af interviews havde særligt fokus på motivation til at søge uddannelsen samt de studerendes forståelse af, hvad en administrationsbachelor er. Materialet blev efterfølgende kodet og analyseret ved brug af blandt andet et citatdisplay. Displayet tog i denne undersøgelse form af en kondenseret tabel-præsentation af undersøgelsens samlede interviewdata.

Af pladshensyn var endemålet ikke at bruge dette display som illustration af data i den færdige artikel, men snarere at bruge det som et stringent metoderedskab, hvorigennem data kunne ekspliciteres og organiseres i løbet af analyseprocessen (Dahler-Larsen 2012). I tillæg hertil er der kodet og analyseret i alt 50 studiestartsprøver, der blev afviklet ca. en uge efter studiestart. I analysen har vi haft fokus på tre udvalgte spørgsmål fra denne: 1) Motivation for at søge ind på uddannelsen, 2) Hvor ser du dig selv, når du er færdig med uddannelsen, 3) Hvad kendetegner en administrationsbachelor. For begge datakilder er der anvendt en tematisk kodestrategi, hvor der i første koderunde åbent blev identificeret temaer i materialet, og i anden runde blev kodet med udgangspunkt i foruddefinerede koder formuleret med udgangspunkt i de problemstillinger, der lå til grund for interviewguiden (Braun & Clarke 2006). Kodningen af materialet blev gennemført af mindst to projektdeltagere uafhængigt af hinanden. Efterfølgende blev der foretaget en sammenligning og diskussion af overordnede fund, hvor der viste sig stor overensstemmelse mellem de uafhængige kodninger. Som det fremgår, er der stort overlap mellem spørgsmålene i de to datakilder, men da de har forskellige styrker og svagheder, bidrager de til at validere hinanden. Hvor besvarelsene fra fokusgrupperne er nuancerede og detaljerede, men baseret på et begrænset antal respondenter, er besvarelsene i studiestartsprøverne mere kortfattede, men til gengæld mere repræsentative. Overordnet fandt vi stor overensstemmelse mellem de to datakilder.

Nye studerendes identitetsovervejelser i mødet med en ny profession

Centrale spørgsmål er med dette udgangspunkt, hvilke forestillinger administrationsbachelorstuderende allerede kort efter studiestart gør sig om henholdsvis den kollektive professionsidentitet og deres egen individuelle professionelle identitet, samt hvilke styrker og svagheder de forbinder med disse. Det er ikke forventningen, at der så tidligt i forløbet kan observeres udfoldede identitets- og professionsforståelser, men Heggens dynamiske identitetsbegreb muliggør ikke desto mindre, at vi allerede i studiestarten kan stille skarpt på, hvilke tanker de studerende gør sig om, 'hvem de gerne vil blive til'.

'Vi': Billeder på en kollektiv professionsidentitet

Jævnfør ovenstående er det ikke overraskende, at flertallet af de nystartede studerende, i såvel studiestartsprøver som fokusgruppinterviews, har vanskeligt ved at formulere tydelige, fælles professionsbilleder. Det fremhæves i generelle termer, at administrationsbachelorer har bred viden om mange områder, herunder økonomi, jura, forvaltning, politik, organisationer, administration og det offentlige system, samt at de bidrager til drift, udvikling og planlægning af administrative opgaver. Ligeledes nævnes også generiske kompetencer som koordinering, projektleddelse samt evnen til at bevare overblik og arbejde struktureret. En studerende udtrykker det således:

"[...] administrationsbacheloren skal arbejde på tværs af professioner, så dvs. hvis en administrationsbachelor arbejder i en kommune, hvor der er forskellige afdelinger, der er økonomiafdelingen, HR

Med andre ord kvitterer de studerende for, at uddannelsen kan rumme deres tvivl og uafklarethed om fremtidig karriere.

og forskellige forvaltninger, så skal man have forstand på, hvordan det fungerer."

De studerende fremhæver med dette udgangspunkt administrationsbacheloren som en alsidig generalist og anvender ofte billeder som "bindeled" og "blæksprutte". Mange beskriver herudover administrationsbacheloren som den, der får den offentlige sektor til at køre gnidningsfrit, og som en, der sikrer samarbejde: "Vi skal være et bindeled mellem [...] drifts- og udviklingsopgaver [...] Der er ligesom noget, der skal implementeres, og det kan vi være med til og gøre." Denne type af vage professionsbilleder er dominerende i empirien og giver indtryk af, at de studerende anvender termer fra studieordninger, hjemmesider, introduktionsdage m.m., uden at det endnu fremstår helt tydeligt for dem, hvad disse begreber dækker over. Der

synes med andre ord at være udfordringer med begribeligheden.

Trods vanskelighederne med at udtrykke præcise billeder tegner empirien imidlertid også en kollektiv forståelse af administrationsbachelor-professionen som både væsentlig og meningsfuld. Opfattelsen er generelt, at der er tale om en profession, der udgør et vigtigt, men ikke så synligt, tandhjul i den offentlige sektor. Blandt andet nedenstående citat indfanger denne generelle opfattelse:

"Jamen, [...] når du er ude på gulvet, så er det jo borgeren, du arbejder med, og det er altså der, dit fokus ligger, [...] hvorimod hvis du kommer ind i forvaltningen, så kommer du til at røre ved [...] for eksempel, hvad er det for nogle tilbud, vi skal have til de her borgere, og hvordan gør vi det, [...] og det er mere strukturelt.

Altså, der er vi ikke ude ved de enkelte, men jeg tror, man kan ændre sindssygt meget ved at røre ved struktur i stedet for at arbejde med enkeltpersoner ude i virkeligheden".

Der udtrykkes her en forståelse af, at administrationsbachelorer primært arbejder med strukturelle forhold, som kun indirekte får samfundsmæssig betydning, og at professionen dermed opererer på distancen i modsætning til mange af de mere borgernære velfærdsprofessioner, som ellers dominerer professionshøjskolerne. Dette forhold udtrykkes også med udgangspunkt i faggrænser og oplevede forskelle mellem professioner, hvilket bruges til at definere administrationsbacheloren i opposition til andre uddannelser:

“Jeg tænker med den her uddannelse, så er det et skridt væk fra borgerne. Altså hvis man snakker pædagog, socialrådgiver, lærer eller sådan noget i den dur [...] Her kommer man ind og enten arbejder bare med administrationen på de her steder, hvor borgerne kommer, eller arbejder med struktur. Altså, hvor man også får mulighed for måske at ændre noget der, og det er da også lidt af min motivation”.

Et ‘jeg’ i professionen

Hvor billedet af et fælles ‘vi’ i professionen ved studiestart forekommer utydeligt, peger analysen til gengæld på, at uddannelsesvalget er truffet på baggrund af mere enslydende individuelle årsager. Fordi mange studerende stadig er uafklarede omkring præcise ønsker til deres fremtidige arbejdsliv, påskønnes det generelt, at uddannelsen åbner for forskellige karriereveje. To studerende udtrykker fordelene ved uddannelsen således:

“Og så er det jo bare en super bred uddannelse [...] så det tror jeg, når man ikke sådan har sporet sig ind på sådan, hvor man vil hen inden for det her samfundspolitiske system, det kan jo både være private virksomheder, hvad ved jeg, så tror jeg, det er fedt, at man har lidt forskellige muligheder undervejs.”

“Herudover var administrationsbachelor en oplagt valg, fordi det er en generalistuddannelse, da jeg ikke endnu er sikker på, hvor eller som hvad jeg gerne vil arbejde, når jeg er færdig”.

Med andre ord kvitterer de studerende for, at uddannelsen kan rumme deres tvivl og uafklarethed om fremtidig karriere. De efterspørger i udgangspunktet ikke en entydig professionsidentitet,

men ønsker i højere grad at uddannelsen etablerer et fundament for deres fremtidige uddannelses- og karrierevalg og dermed også et bredt fundament for deres fremtidige udvikling af en professionel identitet: “Så jeg var sådan lidt, okay så kan jeg [...] igennem den her uddannelse ligesom finde ud af, hvad der faktisk passer mig selv bedst i forhold til forskellige ting”.

I en samfundsmæssig kontekst, hvor betydningen af at have en uddannelse generelt opleves som vigtig, finder mange nye studerende dermed en trykthed i uddannelsens bredde og fleksibilitet. Dette kommer også til udtryk, når de studerende sammenligner uddannelsen med eksempelvis sygeplejerske- og læreruddannelsen, der betragtes som mere snævre i forhold til fremtidige jobmuligheder. De oplever med andre ord, at de med denne uddannelse kan udskyde beslutningen om, hvem ‘jeg’ er på arbejdsmarkedet.

“Jamen [...] bare bredden i uddannelsen, at man kan mange forskellige ting, at det ikke bare sådan, nu er du det her, nu er du sygeplejerske fx, nu er du folkeskolelærer. Så at man kan sådan lidt forskellige ting.”

Flertallet af de studerende i undersøgelsen peger dermed på uddannelsens bredde og fleksibilitet som en primær bevæggrund for deres uddannelsesvalg. Derudover italesætter studerende dog også mere praktiske og tilfældige hensyn som afgørende for deres uddannelsesvalg: fx geografisk placering, omgangskreds, fritidsaktiviteter og særlige familieforhold.

‘Os’: Det eksterne blik på uddannelse og profession

Det er fælles for det ovenstående, at de identitetsbilleder, der udtrykkes, generelt er utydelige, men også at de i overvejende grad kan anskues i et positivt lys, så længe der er tale om et internt blik på uddannelsen og de muligheder, den åbner. Sådan forholder det sig imidlertid ikke i forhold til det sidste punkt, der fokuserer på de studerendes opfattelse af det eksterne blik på uddannelse og profession. Det vil sige spørgsmålet om ‘os i professionen’, som ‘vi’ opfattes af andre, herunder andre faggrupper, studerende på andre uddannelser, familie, venner og den brede offentlighed: “Jeg synes [...], det er lidt vildt, hvordan vi kan være 100 mennesker her (på VIA), og hvordan mange her i huset ikke kender os rigtigt, og hvordan folk udefra heller ikke kender uddannelsen. Jeg tror virkelig, der skal tænkes noget re-branding i forhold til det. Det synes jeg er lidt foruroligende et eller andet sted faktisk, at det faktisk er en rigtig fed uddannelse, som folk bare ikke rigtig kender”.

Dette forhold anskues som entydigt negativt og fremtræder som en kilde til stor frustration hos mange af de studerende:

“Ja, det falder nemlig til jorden, når man skal forklare det, og folk sidder og kigger på en og stadig ikke helt forstår det! Man ville hellere, at de var sådan, ej hvor fedt, ej hvor lyder det spændende, for man prøver at forklare det på en spændende måde, fordi vi synes selv, det er spændende. [...] Jeg gad godt, at man kunne blive ved med at få lov til at være stolt af det, man har valgt.”

Det farlige spørgsmål: Identitetsudfordringer for nye studerende ved en ung professionsuddannelse

Det handler mere om, hvad ‘jeg’ vil med uddannelsen, end hvad ‘vi’ forstår professionen som.

Som ovenstående indikerer, fremstår mange af de nye studerende dermed relativt glade for uddannelsens indhold, bredde og muligheder, men er samtidig frustrerede over det uklare billede udadtil. De udtrykker med andre ord et stærkt behov for den anerkendelse og legitimering, der kan findes i et tydeligt eksternt billede på professionen:

“Ja, det er det også, fordi man er jo på en eller anden måde glad og stolt over det, man laver, så man vil jo gerne fortælle folk omkring det, så de synes, det lyder spændende: Og så falder det lidt til jorden”.

“Skal vi være gode til vores job, så skal de måske næsten ikke se, at vi er der, men derfor vil man jo alligevel gerne have, at folk kan se, at det vi laver giver mening på en eller anden måde. Og der kommer man så også tilbage til, at så kan de ikke

helt se meningen med vores uddannelse, når de ikke helt forstår den”.

Den vanskelige balancegang

Den teoretiske litteratur om professionsidentitet er karakteriseret ved uenighed om begrebsanvendelse og giver forskellige bud på sammenhænge mellem identitetsforståelser på den ene side og uddannelse og profession på den anden. Ligeledes er der tale om et flerdimensionelt professionsidentitetsbegreb, hvor der både fokuseres på kollektive og individuelle aspekter, ligesom der skelnes mellem såvel interne som eksterne forståelser. Trods uklarheden og uenigheden tilbyder disse teoretiske perspektiver en nuancering af de mere endimensionelle forståelser, der i nogle tilfælde synes at præge uddannelses-tænkningen: Her opfattes dannelsen af en stærk og tydelig professionsidentitet typisk som et entydigt efterstræbelses-

værdigt mål, der vil kunne understøtte rekruttering, trivsel, fastholdelse m.m. Dette spændingsforhold er afsættet for denne artikel, hvor Heggens teoriapparat bidrager til at kaste lys på en række centrale, men også vanskelige balancegange knyttet til uddannelsers arbejde med at understøtte studerendes identitetsdannelse.

Analysen viser på den ene side, at administrationsbachelorstuderende ved studiestart kun i begrænset omfang italesætter et internt behov for et tydeligt, fælles ‘vi’. Snarere opfattes fleksibiliteten i forståelsen af professionsidentiteten og bredden i uddannelsen som afgørende positive begrundelser for uddannelsesvalget. Hvis uddannelsen primært ses som fundament for en senere udvikling af en egentlig professionel identitet, er den åbne og lidt utydelige profil således snarere en fordel

end en ulempe, fordi den gør det muligt at udskyde beslutninger om fremtidige karriereveje. Muligheden for at forme den individuelle professionelle identitet over tid er dermed for mange studerende vigtigere end en fælles kollektiv identitet. Det handler mere om, hvad 'jeg' vil med uddannelsen, end hvad 'vi' forstår professionen som. Forsøg på at skabe klart afgrænsede og tydelige professionsbilleder risikerer dermed at føre til, at nogle studerende får vanskeligere ved at spejle sig i disse: ultimativt med frafald til følge.

På den anden side viser analysen imidlertid også, at rigtig mange nye studerende alligevel ikke helt hviler i denne åbenhed, idet de samtidig udtrykker et stærkt behov for ekstern anerkendelse af deres uddannelsesvalg. Der er i deres øjne behov for, at der arbejdes aktivt med både kendskabet til og opfattelsen af professionen: i Heggens terminologi, professionens varetagelse af et interseperspektiv (Heggen 2008, s. 323). Netop dette paradoks illustrerer den vanskelige balance, der skal findes i uddannelsens arbejde med at støtte op om identitetsdannelsen. Mange studerende vil gerne vente med at forpligte sig på et bestemt billede af professionen og vil måske aldrig identificere sig selv som et fuldt medlem af denne. På samme tid knytter de imidlertid deres oplevelse af sammenhæng op på en ekstern værdsættelse og legitimitet fra omverdenen, som er vanskelig at opnå uden et fælles kollektivt billede.

Med et mere perspektiverende blik, der bevæger sig udover, hvad selve analysen viser, kan der tilføjes yderligere nuancer til disse spændinger. Selvom såvel påskønnelsen af åbenheden og fleksi-

biliteten som behovet for ekstern anerkendelse synes at være fremherskende for langt hovedparten af de studerende, er der dog grund til at overveje, om der ikke også vil være forskelle mellem grupper – og om ikke disse forskelle vil have betydning for uddannelsers arbejde med identitetsdannelse? Det gælder i den sammenhæng, at professionshøjskolernes studentergrundlag generelt – og Administrationsbacheloruddannelsens specifikt – er karakteriseret ved stor diversitet (DEA 2022). Med dette udgangspunkt kan det antages, at forskellige typer af studerende navigerer på forskellig vis i forhold til deres fremtidige profession. Distinktionen er dog anderledes end den, vi finder hos Heggen og Terum (2017), der beskriver, hvordan nogle fra start vil udtrykke dedikation over for professionen, mens andres identifikation vil være mere diffus. Analysens fund tyder i stedet på, at der på tværs af studerende indledningsvis er en begrænset dedikation til professionen, men dog med den væsentlige forskel, at nogle studerende vil være afklarede med de uklare, fælles professionsbilleder, fordi uddannelsen til gengæld åbner mange forskellige karrieremuligheder. For andre vil fraværet af tydelige kollektive billeder til gengæld udgøre et problem, hvis den personlige identitetsdannelse hviler på et mere skrøbeligt fundament og et deraf følgende større behov for et tydeligt endemål. Dette forhold kan udfoldes med Anthony Giddens' argument om, at identiteten og selvet i det senmoderne samfund skabes i en proces præget af tvivl som følge af, at gamle traditioner fortrænges, og nye valgmuligheder forøges. Opbygningen af selvet bliver således en refleksiv stræben efter en sammenhængende fortælling i en kontekst af mangfoldige valgmulig-

heder. I takt med at mulighederne for at forme identitetsprojektet øges for den enkelte følger også, at den enkelte selv bærer ansvaret såfremt identitetsprojektet mislykkes (Giddens 1991). I dette perspektiv vil studievalget for de mest ressourcestærke føles trygt i relation til deres eget personlige identitetsprojekt, fordi mange døre stadig holdes åbne, og risikoen for at tage fejl mindskes. Selvsamme fleksibilitet kan imidlertid for andre være en udfordring, hvis ikke der er tydelige fælles professionsbilleder og herunder en fælles begribelighed og meningsfuldhed at støtte sig til. For sidstnævnte gruppe gør de øgede samfundsmæssige kompetencekrav og forventninger uddannelsesvalget til en sårbar og risikobetonet proces (Heggen 2016, s. 179). Her kan initiativer målrettet en tydeligere professionsforståelse derfor være af afgørende betydning for den videre færd på uddannelsen, da sådanne aktiviteter over tid kan hjælpe dem med at finde mening med og mestre deres uddannelse og profession. Kollektive professionsbilleder bliver dermed centrale for, at de studerendes oplevelser på uddannelsen kædes positivt sammen med deres egen identitetsdannelse. Uddannelsens arbejde med at understøtte professionsidentitetsdannelsen bliver derfor i praksis spændt ud mellem to nærmest modsatrettede behov, hvilket kalder på en differentieret tilgang, hvor forskellige typer studerendes ressourcer og motivation indtænkes.

Afslutningsvis kan vi dermed returnere til Amalies og Mahads 'farlige spørgsmål'. Analysen peger her på, at 'farligheden' tilsyneladende især handler om, at de nye studerende oplever, at omgivelsernes forventninger til deres svar på spørgsmålet ikke stemmer overens med

de svar, som de kan formulere. Det er ikke nødvendigvis udtryk for, at de er i tvivl om deres studievalg som sådan, men afspejler nærmere, at de endnu ikke kan give et svar, der lever op til deres forestillinger om eksterne forventninger. De er med andre ord kun lige begyndt på at bygge det fundament for deres professionelle identitet, som først over tid kan formuleres som et "hvem vil jeg gerne blive til". I et lidt bredere perspektiv peger analysen dermed på dilemmaer, som også andre nyere professionsuddannelser med fordel kan reflektere over. På den ene side taler en fleksibel kollektiv professionsidentitet godt sammen med

tendensen til, at den enkeltes identitetsdannelse i stigende grad tager form som et stærkt individuelt projekt, hvor mange døre holdes åbne. På den anden side kan denne åbenhed også for mange studerende blive en udfordring, fordi de i forhold til deres omverden har behov for nogle stærke kollektive billeder at støtte sig til.

Tak til Malene Damkjær Rasmussen for grundig og kompetent bistand til kodning og analyse af studiestartsprøver.

REFERENCER

- Antonovsky, A. (2000). *Helbredets mysterium: at tåle stress og forblive rask*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Dahler-Larsen, P. (2012). Displays. I: Bøgh-Andersen, L., Hansen, K.M. & Klemmensen, R. (red.), *Metoder i statskundskab* (s. 188-210).
- DEA (2022). Et uddannelseslandskab i forandring. Notat, Tænketanken DEA: 1666875193-et-uddannelseslandskab-i-forandring.pdf (datocms-assets.com)
- Freidson, E. (2001). *Professionalism, the third logic: On the practice of knowledge*. University of Chicago Press. <https://doi.org/10.2307/3090041>
- Giddens, A. (1992). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*.
- Heggen, K. (2008). Profesjon og identitet. I: Molander A. & L.I. Terum (red.), *Profesjonsstudier*.
- Heggen, K. (2016). Frafall, motivasjon og identitet. I: Lingås, L.G. & Høsøien, U. (red.), *Utdanningsvalg – identitet og danning* (s. 169-182). Gyldendal Akademisk.
- Heggen, K. & Terum, L.I. (2017). The impact of education on professional identity. I: *Social and Caring Professions in European Welfare States* (s. 21-36). Policy Press. <https://doi.org/10.1332/policypress/9781447327196.003.0002>
- Jackson, D. (2016). Re-conceptualising graduate employability: the importance of pre-professional identity. *Higher Education Research & Development*, 35(5), 925-939. <https://doi.org/10.1080/07294360.2016.1139551>
- Parsons, T. (1978). *Action theory and the human condition*. New York, NY: Free Press.
- Rehr, P.R. (2012). Faglighed og fleksibilitet: På sporet af administrationsbacheloruddannelsens professionsidentitet.
- Wackerhausen, S. (2004). Professionsidentitet, sædvane og akademiske dyder. I: Buur Hansen, N., Gleerup, J., & Wackerhausen, S. (red.), *Videnteori, professionsuddannelse og professionsforskning* (s. 13-29). Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Wenger, E. (1998). Communities of practice: Learning as a social system. *The Systems Thinker*, 9(5), 2-3. <https://doi.org/10.1017/cbo9780511803932>